

ידיעון מרכז אוריון

לחקר מגילות מדבר יהודה והספרות הקרובה להן

אוגוסט 2001

גיליון רביעי

אירועים ופעילויות של מרכז אוריון בשנת הלימודים תשס"א

הכנס הבינלאומי השישי של מרכז אוריון

הכנס התקיים בתאריכים 20-22 במאי 2001 בבית מאירסדורף, האוניברסיטה העברית, הר-הצופים.

נושא הכנס: "ספרות החכמה לאור מגילות מדבר יהודה"

ספרות החכמה מהי?

ספרות החכמה היתה קיימת באזורנו בעולם הקדום, וביהדות היא מופיעה כבר בספרי המקרא המאוחרים: משלי, איוב, קהלת. לאחר מכן נמצאו ספרי חכמה יהודיים גם בספרות החיצונית, במגילות מדבר יהודה, אצל פילון במצרים ובספרות חז"ל כדוגמת "פרקי אבות". לפי תפיסת סופרים יהודיים מיוצרי הז'אנר של ספרות החכמה, החכמה היא ישות רוחנית שנבראה לפני בריאת העולם. היא ירדה לעולם בצורת תורת משה וניתנה מורשה לישראל. לכן, יש זיהוי בין החכמה והתורה. ספרות החכמה הישראלית שמרה על טיבה העצמי ועל אופייה המיוחד ברוח האמונה באל אחד, אמונה שהיתה מיוחדת אז ליהודים.

בספרות החכמה היהודית שני סוגים עיקריים:

א. "המדריך": זו היא ספרות לימודית המספקת עצות מעשיות: למשל, בתחום החברה, המשפחה, החינוך והכלכלה - דוגמת ספר משלי.

ב. "המהרהר": זו היא ספרות הוראה העוסקת בהתבוננות עיונית, למשל, בשאלת הצדק בעולם, מקום החכמה בבריאת העולם וסדריו - דוגמת איוב וקהלת.

דברי ד"ר אסתר חזון
מנהלת מרכז אוריון

אנו שמחים להגיש לעמיתנו דוברי העברית ידיעון זה המסכם את הפעילות הענפה של המרכז בתשס"א. הצלחת תוכניותינו היא בזכות מספר גורמים חשובים, ואני מבקשת להודות לכולם: לכם, עמיתנו ושוחרינו, לחברי הוועדה האקדמית של המרכז ולהנהלת האוניברסיטה העברית, לנותני ה"קמח" שבלעדיו אין תורה: קרן אוריון, קרן זלמן קווין, קרן דורות וקרן בולג-הרצהיימר, ולצוות המסור של המרכז ובראש וראשונה לאחראית האדמיניסטרטיבית המצוינת שלנו, הגב' אריאלה עמיר.

זה עתה יצאנו לדרך חדשה בבניית אתר אינטרנט נוסף שידריך את מבקריו בסיור וירטואלי לקומראן. בצוות החשיבה של פרוייקט מרתק זה, הממומן ע"י קרן דורות, עובדים: גבי לורי מאר ומר דוד עמנואל. דוד, מנהל אתר האינטרנט, וד"ר רות קלמנטס, עורכת הפרסומים, צורפו השנה לצוות הקבוע של המרכז לאחר פרישתה של ד"ר אביטל פיניק. אני מאחלת לכל העובדים החדשים והוותיקים דרך צלחה.

ולכם, עמיתנו ותומכינו ברחבי הארץ והעולם ולכל בית ישראל שנה טובה, שנת שלום ושלווה.

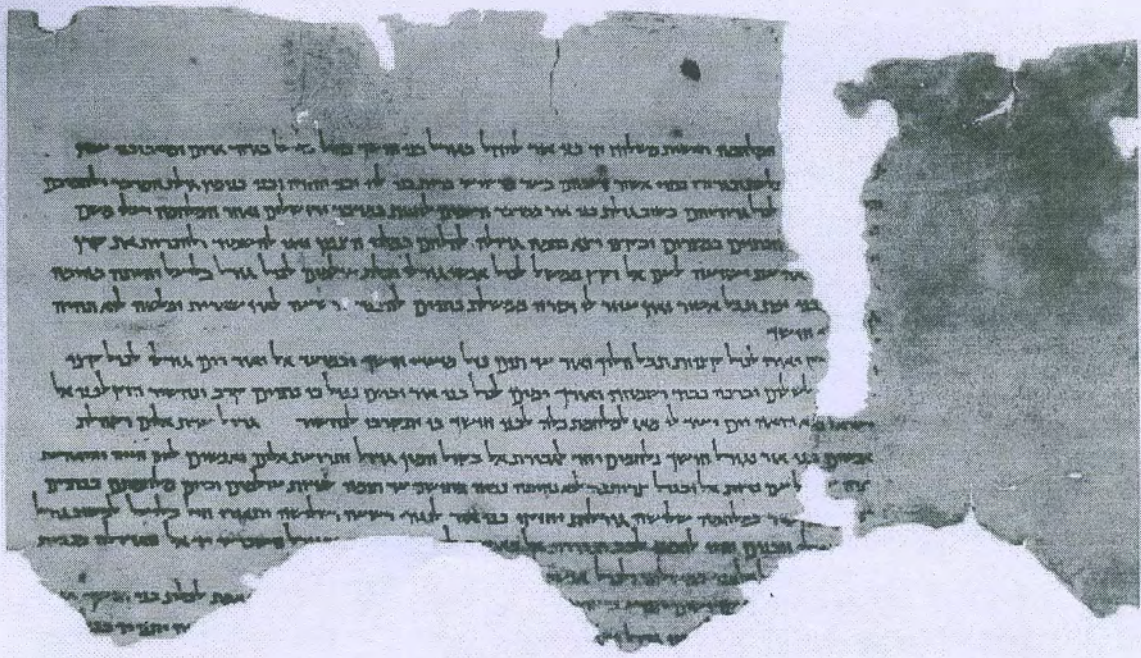

לספרות זו אספקט אוניברסלי, כלל אנושי, ובין תרבותי, בין התרבויות השונות של המזרח הקדום, יהדות, והעולם היווני-הליניסטי.

בספרות שלאחר גלות בבל נמצאים דברי חכמה בספרים החיצוניים (אפוקריפים) כמו: בן סירא, חשמונאים ד', טוביה, ספר ברוך וחכמת שלמה. הספרים החיצוניים שמכילים דברי חכמה כגון ספר בן סירא וחכמת שלמה שונים באופיים מספרות החכמה שבמקרא. מועטת בהם החכמה העממית המקורית. הספרים החיצוניים התהוו באווירה של יהדות מופשטת ובהשפעת הפילוסופיה היוונית. בן סירא חיבר ספר חכמה ידוע המלמד מוסר לתלמידיו לגבי התנהגות האדם כלפי עצמו, בוראו, משפחתו, חברתו בכל תחומי החיים. בן סירא דגל בזיהוי בין החכמה והתורה וברעיון שהיא עזר כנגדו של האלוהים במעשה הבריאה. מקור החכמה הוא תמיד אלוהים, המעניק אותה לכל דורש כקטן כגדול. חכמת בן סירא נתחברה בעברית בשנים 180-200 לפנה"ס לפני שהחלו הרדיפות והמלחמות שקדמו לתקופת המכבים ושנים רבות לפני הקמת כת מדבר יהודה. הודות ליריעתו הרחבה הפך הספר למקור חשוב למחשבה, ולהתנהגות של היהודים בני זמנו ובדורות לאחריו.

ספרות החכמה מקומראן - משלבת השקפה מיוחדת של אחרית הימים כבסיס לחכמה הפרקטית היומיומית - למשל בטקסט הגדול ביותר 4Q Instruction.

במגילות נמצא גם שירי חכמה הדומים לפרקים מספר משלי ומספר בן-סירא והטפות "אשרי" הדומות לדרשת ישו על ההר.

פתיחת הכנס

ההוצאה לאור לא מכבר, של שני כרכים בסדרה של DJD (Discoveries in the Judean Desert), הוקדשה לטקסטים חכמיים. DJD XXXIV ו-DJD XX מספקים את המניע להערכה מחדש של ספרות החכמה. לפני גילוי המגילות, הידיעות שלנו על ספרות זו מימי בית שני היו מוגבלות לספרי המקרא של אותה התקופה (כמו קהלת) ולספרים החיצוניים (כמו בן-סירא). החיבורים שראו אור לאחרונה, במיוחד 4Q Instruction and Mysteries נותנים לנו תמונה רחבה ומגוונת יותר של ספרות החכמה והשפעתה על ז'אנרים אחרים, וגם שופכים אור על עולמם של מחברי חיבורים אלה. כנס זה שימש בימה לחיבור בין המקורות השונים מתקופות שונות הנחשבים כספרות החכמה, במטרה להבהיר את הז'אנר והקשרו התרבותי. עלו לדיון גם החומר הקדום שנמצא במקרא וגם הספרות המאוחרת יותר כפי שהיא משתקפת ביהדות, בעולם הפגני ובנצרות.

פתחו את הכנס וברכו את משתתפיו:

- רקטור האוניברסיטה העברית - פרופ' מנחם בן ששון
- דיקן הפקולטה למדעי הרוח - פרופ' יאיר זקוביץ
- מנהלת מרכז אוריון - ד"ר אסתר חזון
- יו"ר הוועדה האקדמית של מרכז אוריון
- פרופ' מיכאל סטון

הנושאים שנדונו:

1. התרומה של מגילות מדבר יהודה להבנת ספרות החכמה בתקופת הבית השני בהיבטיה השונים: ספרות, מוסר, חברה ותרבות.
2. הקשר בין מסורות חכמה והז'אנר של חיבורים חכמתיים אשר נמצאו במקרא, בספרות החיצונית, במגילות, ובמשלים בברית החדשה.
3. שימוש בספרות המקראית ובפרשנות המקרא בכתבים חכמתיים.
4. המוצא המקורי (כיתתי או לא כיתתי) של ספרי החכמה מקומראן והשפעתם על הבנת התרבות וחיי החברה של הכת באותה עת.
5. היחס בין חכמה וז'אנרים אחרים כגון: ספרות אפוקליפטית, והדרשות של חז"ל ושל מייסדי הנצרות.
6. ההשפעה של כתבי תרבות יוונית-הלניסטית על כתבי החכמה ביהדות ובנצרות.

המרצים בכנס:

- פרופ' אלכסנדר רופא, החוג למקרא, האוניברסיטה העברית - פתח את הכנס בהרצאה בנושא תפיסת החכמה כמתנת האל בתיאולוגיה הקומראנית, בניגוד למקרא המציג אותה כאנושית וניתנת לרכישה.
- פרופ' גיון קולינס, אוניברסיטת ייל, ארה"ב - דן בקשר שבין אפוקליפסה וחכמה לאור המגילות.
- פרופ' מנחם קיסטר, החוג לתלמוד, האוניברסיטה העברית, עסק ב- 4Q Mysteries, הטקסט החכמתי-אפוקליפטי החדש.
- ד"ר טורליף אלגבין, סמינר לתיאולוגיה, אוסלו, נורבגיה - התייחס להקשר החברתי המקורי של החיבורים 4Q Mysteries, 4Q Instruction.
- פרופ' דבורה דימנט, החוג למקרא, אוניברסיטת חיפה - ציינה את תרומתו של הטקסט החכמתי הגדול (4Q Instruction) "מוסר למבין" להבנת הביטוי המעשי של עקרונותיה של הכת בחיי היום-יום.
- ד"ר כנה רומן, החוג למחשבת ישראל, אוניברסיטת בן-גוריון - עסקה בשאלת ספר ה"הגר".

- פרופ' לורנס שיפמן, אוניברסיטת ניו-יורק, ארה"ב – ציין אלמנטים הלכתיים המופיעים בטקסטים החכמתיים, והראה שהם שונים מהלכות הכת.
- פרופ' בנג'מין רייט, אוניברסיטת לי-היי, בית לחם, פנסלביה, ארה"ב – השתמש בהתייחסותם לעני, לרש ולדל, ככלי להבנת החתך הסוציולוגי של מחברי ספרי החכמה ותפיסת עולמם החברתית.
- פרופ' הרטמוט שטגמן, אוניברסיטת גוטינגן, גרמניה – דן ב"שירות עולת השבת" וטקסטים נוספים כספרות של מדע.
- ד"ר שרה סאלון, ביה"ס לרפואה, הדסה עין כרם – הציגה את שאלת עיסוק הכת ברפואה טבעית, בעזרת צמחי מרפא המצויים בשפע במקום מושבה של הקהילה בקומראן.
- ד"ר אסתר אשל, המחלקה למקרא, אוניברסיטת בר-אילן – הציגה אוסטרקונים חדשים ממרשה השייכים כנראה לספרות החכמה.
- פרופ' ארסטיין ג'סטנס, סמינר לתיאולוגיה, אוסלו, נורבגיה – דן בטקסט חדש "עת הצדק" (4Q 215a) על אחרית הימים ובהקשרו הרעיוני-חברתי.
- פרופ' יאן וולן וון הנטן, אוניברסיטת אמסטרדם, הולנד – זיהה את משה עם השליח השמימי בספר "עליית משה" ובמגילות.
- ד"ר מארון ניהוף, החוג למחשבת ישראל, האוניברסיטה העברית – דיברה על המשלים בכתביו של הפילוסוף היהודי-הלניסטי פילון, מאלכסנדריה שבמצרים.
- פרופ' גרג סטרלינג, אוניברסיטת נוטרדם, ארה"ב, בחן מגוון של ספרים מרחבי המזרח התיכון לאיתור תורת המוסר המשותפת ליהדות בית שני בארץ ובתפוצות.

מ י ל ג ו ת

מדי שנה נותן מרכז אוריון מענקים המיועדים לתמוך במחקרים בנושא

מגילות מדבר יהודה והספרות הקרובה להן לפי קריטריונים

שקבעה הוועדה האקדמית.

עדיפות תנתן למחקרים בעלי מימד אינטגרטיבי, המצביעים על חשיבות המגילות לכל אחד מתחומי חקר בית שני ולמחקרים שמעצם טבעם יכולים להתבצע רק בארץ.

חבר!

סיור וירטואלי בקומראן

פרוייקט חדש של מרכז אוריון שהחל בימים אלו הוא פרוייקט סיור וירטואלי בקומראן (VQ). מטרתו לעורר עניין, ולספק מידע על מגילות מדבר יהודה ועל התמונה החדשה שהן מעלות לגבי היהודים, היהדות, ומקורות הנצרות הקדומה בתקופת בית שני. קהל היעד של פרוייקט זה הם תלמידי תיכון ואוניברסיטה, מורים, והציבור הרחב המגלה עניין בתחום. המידע יוצג בצורה מהנה ויכלול המחשה בתמונות של קטעי מגילות, ואביזרים ויזואליים נוספים.

יהיה זה סיור מקוון (ON-LINE) למערות ולאתר הארכיאולוגי של קומראן. המבקרים יוכלו להכנס למערות, למבנים ולמתקנים אחרים (בורות מים, בתי קברות וכו') במקומות התרחשות הפעילות שהעסיקה את האנשים אז.

הסיור הוירטואלי יתואם במלואו עם אתר האינטרנט של המרכז ויספק מידע נוסף לאלו המעוניינים בהעשרה נוספת.

אתר האינטרנט של המרכז הוא המוביל והמעודכן ביותר על מגילות מדבר יהודה, והרחבתו בסיור הוירטואלי בקומראן מהווה ציון דרך נוסף של המרכז.

הפעילויות השוטפות של המרכז והמרצים העיקריים שלקחו חלק בהן:

במסגרת שעת קפה ודיון אירחנו את:

תלמידי האוניברסיטה העברית, מילגאי המרכז, ומרצים אורחים של המרכז:

נח חכם, תלמיד לתואר שלישי, החוג להיסטוריה של עם ישראל, האוניברסיטה העברית.

"פרספקטיבות חדשות על ספר מכבים ג'"
בהרצאתו בחן מר חכם את תפילות הכוהנים הגדולים במכבים ג' (ב+ו). מניתוח תפילתו של שמעון הכהניג עולה חשד כי לצורך הוראתו לקוראיו, שם המחבר בפי שמעון ציטוטים המעידים על חשיבות העם יותר מן המקדש. ניתוח הטקסט באופן זה יכול לשמשנו ככלי להבנת המגמתיות בטקסט כולו.

ד"ר אבנר גליקליך, החוג להיסטוריה של עם ישראל, אוניברסיטת תל-אביב.

"הרקע האנתרופולוגי-היסטורי להתהוותה של כת מדבר יהודה"

בהרצאתו הציג מר גליקליך את התהליך שלדעתו הוביל להתפצלות הכת מהעם ולבחירתה בחיים של התבדלות. כהני המקדש הנוהים אחר משחקי הספורט ותרבות הגוף של יוון, מתוך רגישותם הגבוהה ליופי ולאסתטיקה, גרמו לבני צדוק, מתנגדיהם, ליצור "אסתטיקה מהופכת" – דחיית הגשמיות והבלטת הטהרה והצניעות ולברוח אל "דמשק" (אותיות מ.ק.ד.ש) עד שיטוהר הבית מטומאתו.

נחמיה גורדון, תלמיד לתואר שני, החוג למקרא, האוניברסיטה העברית, דיבר על

"לוחות השנה בבראשית ח-ט
ובמגילת 4Q252"

נועם מזרחי, תלמיד לתואר שני, החוג למקרא, האוניברסיטה העברית, דיבר על

"מגילת 'בן האל' מקומראן (4Q246)
בהקשרה הלשוני"

מילגאי מרכז אוריון:

מי-סופ פארק, תלמידת מחקר, החוג ללשון עברית, האוניברסיטה העברית, הרצתה בנושא:

"חזרה ואי חזרה על מילות בלשון המקרא
ובלשון מגילות מדבר יהודה"

רונית ניקולסקי, תלמידה לתואר שלישי, החוג למדע הדתות, האוניברסיטה העברית.

"ההיסטוריה של בני ריכב"

גב' ניקולסקי הרצתה על החיבור החיצוני על בני ריכב, והראתה כיצד מתגלגל מוטיב מספרות חז"ל היהודית לתוך הספרות המונסטית הנוצרית.

נתנאל לב-טוב

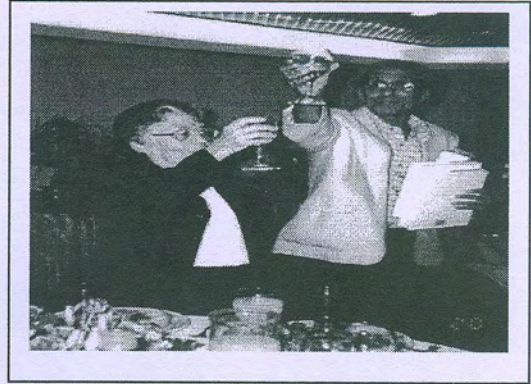
תלמיד לתואר שלישי, החוג למדע הדתות, אוניברסיטת בראון, פרובידנס, רוד איילנד, ארה"ב.

"הפולמוס נגד פולחנים "לא נכונים" בספרות קומראן"

מר לב טוב הרצה על הפולמוס נגד פולחנים "לא נכונים" בספרות קומראן, והציג אותו כדוגמה שבעקבותיה הלכו עוד סופרים עתיקים: הם השתמשו בפולמוסים פולחניים כאמצעי לבניית זהות חברתית בתוך עולם פוליאנתני, בו הכוח והפוליטיקה התבטאו בפולחן.

במסגרת סמינר חוקרים על שם ח.י. גרינפלד

גב' בלה גרינפלד ופרופ' שאול פאול

פרופ' ג'ון קמפן
חוקר אורח במרכז אוריון
בלופטן קולג', ארה"ב
חוקר עמית במכון אולברייט למחקר
ארכיאולוגי
הרצה בנושא:
"ספרי חכמה מקומראן 4Q185 - 4Q184"

ד"ר יהושע לוינסון

החוג לספרות עברית, האוניברסיטה העברית

מר מיכאל סיגל

תלמיד מחקר, החוג למקרא, האוניברסיטה העברית

דנו יחד בנושא:

**"אחת דיבר אלהים שתיים זו שמעתי:
קריאת הסיפור המקראי המשוכתב בספרות בית שני ובמדרש"**

פרופ' מיכאל שוורץ

חוקר אורח במרכז אוריון, החוג לשפות ותרבויות
המזרח הקרוב, אוניברסיטת אוהיו, ארה"ב

"פיוטי העבודה הקדומים כמקור היסטורי ותרבותי"

בהרצאתו הראה פרופ' שוורץ כיצד משקפים פיוטי יום הכיפור מהמאות הראשונות לספירה את תפיסת העבודה והמקדש בארץ ישראל שלאחר חורבן הבית

פרופ' סוזן שרידן

חוקרת אורחת של מרכז אוריון
החוג לאנתרופולוגיה, אוניברסיטת נוטר-דם, ארה"ב
פרופ' שנת, מכון אולברייט למחקר ארכיאולוגי
ההרצאה כללה מצגת בתוכנת POWER POINT

"בדיקת השלדים מקומראן ושאלת הנשים בכת"

בהרצאתה הציגה פרופ' שרידן מסקנות חדשות שעלו מבדיקה חוזרת שערכה לשרידים האנושיים מקומראן שנמצאים בצרפת. הממצאים נבחנו לאור אספקטים ביולוגיים ופתולוגיים, כתבים היסטוריים, וכמובן בהשוואה לשאר הממצאים הארכאולוגיים מהאתר. מעניין שהיא הציגה פרופיל של כמה אנשים, כולל ילד אחד ואשה אחת, שנקברו בבתי הקברות בקומראן.

פעילות משותפת עם ביה"ס לתלמידי מחו"ל ע"ש רוטברג ועם המכון

Pontifical Biblical Institute - המקרא

ההרצאות הוקדשו לזכרו של פרופ' דוד פלוסר ז"ל

מרכז אוריון מארגן מדי שנה סדרת הרצאות באנגלית הניתנות ע"י חוקרי מגילות וספרות בית שני לתלמידי ה-PBI ולבית הספר רוטברג לתלמידי חו"ל של האוניברסיטה העברית. ה-Pontifical Biblical Institute (המכון האפיפיורי למקרא), הוא מכון קתולי של מסדר האבות הישועים אשר מכין סטודנטים להתמחות במדעי המקרא, היסטוריה של המקרא, שפות עתיקות ופרשנות. מכון זה הוא סניף של המכון המרכזי של הוטיקן ברומא.

תוכניות המרכז ב-PBI הוקדשו השנה לזכרו של פרופ' דוד פלוסר ז"ל, מגדולי חוקרי ראשית הנצרות ושורשיה היהודיים.

נושא הסדרה:

"המפגש בין היהדות ובין הנצרות הקדומה"

הרצו:

**פרופ' חנן אשל, אוניברסיטת בר-אילן
תרומתו של פרופ' דוד פלוסר ז"ל ללימודי הנצרות לאור מגילות מדבר יהודה**

**פרופ' ישעיה גפני, האוניברסיטה העברית
עמדותיהם ותגובותיהם של רבנים לנצרות הקדומה**

**ד"ר דוד סתרן, האוניברסיטה העברית
הספרות הנוצרית הקדומה והדגמים המקראיים שלה**

מרכז אוריון קולט מדי שנה מספר מתמחים מתלמידי ביה"ס רוטברג. המתמחים לשנת

הלימודים תשס"א:

דוד מילר, טרינטי אינטרנשיונאל יוניברסיטי, טורנטו, קנדה

רוברט דיוק, תואר שני, ג'רוזלם יוניברסיטי קולג'.

בימה למגילות בשיתוף עם היכל הספר במוזיאון ישראל

התקיימו שני מפגשים לקהל הרחב:

מפגש תרבויות "בימים ההם בזמן הזה" -
יהדות ויוונות בעולם העתיק ובעולם המודרני

"האם היוונות יצרה את היהדות?"
פרופ' דניאל שוורץ, האוניברסיטה העברית בירושלים

"התנ"ך בסרטי הוליווד"
פרופ' אדל ריינהרץ, אוניברסיטת מק-מסטר, קנדה

ברכות והנחיה : ד"ר אסתר חזון, מנהלת מרכז אוריון, האוניברסיטה העברית
ד"ר אדולפו רויטמן, אוצר היכל הספר, מוזיאון ישראל

ערב עיון לדגל נעילת הכנס הבינלאומי השישי של מרכז אוריון במסגרת הסדרה בימה למגילות

ברכות והנחיה : ד"ר אסתר חזון, מנהלת מרכז אוריון, האוניברסיטה העברית
ד"ר אדולפו רויטמן, אוצר היכל הספר, מוזיאון ישראל

הרצאה: ד"ר אסתר אשל, החוג למקרא, אוניברסיטת בר-אילן:

"האמונה בשדים בתקופת בית שני"

הרצאתה של ד"ר אשל סקרה את האמונה בשדים בימי בית שני, והראתה ע"י השוואה לחברות
מקבילות כי התבצעה שאילה רחבת-היקף בין האמונות, הקמעות, והספרות הדנה באותם שדים.

בימת החוקר באוניברסיטת תל אביב

מרכז אוריון בשיתוף פעולה עם "בימת החוקר" של אוניברסיטת תל אביב, קיים הרצאה בנושא
מגילות מדבר יהודה. ההרצאה התקיימה באוניברסיטת תל אביב

פרופ' בלהה ניצן, החוג למקרא, אוניברסיטת תל אביב

בנושא:

"האיסיים בתקופת בית שני: מרכז או שוליים?"

פּוֹתְחִים אֶת שְׁנַת הַלִּימוּדִים תשס"ב

אנו מזמינים אתכם לערב עיון מיוחד במסגרת סמינר גרינפלד

אשר יתקיים ביום רביעי כ"א בחשוון תשס"ב - 7.11.2001

בשעה 19:00 בבית מאירסדורף, הר-הצופים

הכנס הבינלאומי השביעי של מרכז אוריון לשנת 2002

"שיכתוב המקרא ופירושו בקרב כת מדבר יהודה"

כנס זה יתקיים בשיתוף פעולה עם קבוצת מחקר מהמכון ללימודים מתקדמים
בראשותה של פרופ' דבורה דימנט
בנושא: "הספרות החיצונית בקומראן"
תאריכי הכנס 15-17 בינואר 2002

אתר האינטרנט:

<http://orion.mscc.huji.ac.il>

- ביבליוגרפיה בנושא מגילות מדבר יהודה והספרות הקרובה להן, מעודכנת אחת לשבוע.
- פרסום הרצאות ותקצירים של ההרצאות.
- לוח מודעות על אירועים בתחום.
- מידע לקהל הרחב על המגילות.

• כתובת הדואר האלקטרוני: msdss@mscc.huji.ac.il

קבוצת הדיון

המרכז מנהל קבוצת דיון בינלאומית בדואר אלקטרוני.
כדי להצטרף לקבוצת הדיון יש למלא הטופס דרך האתר:

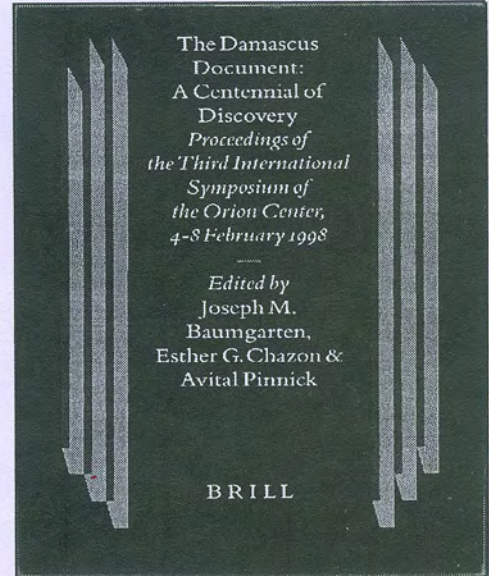
<http://orion.mscc.huji.ac.il/subscribe.shtml>

ספרים חדשים:

דברי הכנסים הבינלאומיים מתפרסמים באנגלית
ע"י Brill בסדרה:

Studies on the Texts of the Desert of Judah

• דברי הכנס הבינלאומי הרביעי שהתקיים בינואר 1999:

*Historical Perspectives: Jewish History from the
Maccabees to Bar-Kochba in Light
of the Dead Sea Scrolls*

עורכים: ד. גודבלאט, ד. שוורץ, א. פיניק

♦ ברכות להופעת הספר בהוצאת דפוס מגנס

Al Kanfei Yonah

Collected Studies of Jonas C. Greenfield

On Semitic Philology

Shalom Paul, Michael E. Stone and

Avital Pinnick

ייצאו לאור:

• דברי הכנס הבינלאומי החמישי שהתקיים בינואר 2000

*Liturgical Perspectives: Prayer & Poetry
in Light of the Dead Sea Scrolls*

• *The Dead Sea Scrolls Bibliography
Prepared by Dr. Avital Pinnick*

שוחרי המרכז

אנו רוצים להודות לכל שוחרי מרכז אוריון ותומכיו. מועדון השוחרים הישראליים של המרכז הוקם על מנת להזרים מידע עדכני ושוטף בנושא המגילות והספרות הקרובה להן לחוקרים ולמתעניינים מקרב הציבור הרחב. אנו רוצים לברך את המצטרפים החדשים למועדון השוחרים הישראליים:

- ♦ גב' בלה גרינפלד
- ♦ גב' ברנדה מילר
- ♦ פרופ' אביגדור הורוביץ
- ♦ גב' פאינה פלדמן
- ♦ פרופ' אברהם טל
- ♦ מר אריאל פלדמן
- ♦ פרופ' רימון כשר
- ♦ מר אליעזר רבינוביץ

נשמח אם תקחו חלק במפעל חשוב זה ותצטרפו גם אתם למעגל ההולך ומתרחב של שוחרי המרכז, המכירים בחשיבותן של המגילות להבנת ההיסטוריה של היהדות ושל הנצרות.

ברצוני להיות שוחר מרכז אוריון לחקר מגילות מדבר יהודה והספרות הקרובה להן ולקבל מהמרכז חדשות ומידע בנושא. רצ"ב תרומתי בצ'ק לפקודת "מרכז אוריון", המכון למדעי היהדות, האוניברסיטה העברית, ירושלים.

- חבר (150 ש"ח)
- תומך (300 ש"ח)
- מיטיב (500 ש"ח)
- פטרוני (1000 ש"ח)
- אחר _____

שם: _____

כתובת: _____

טלפון: _____ פקס: _____

דואר אלקטרוני: _____

נא לשלוח את הטופס ל:

מרכז אוריון לחקר מגילות מדבר יהודה והספרות הקרובה להן
חדר 6310, המכון למדעי היהדות, הפקולטה למדעי הרוח
האוניברסיטה העברית, הר הצופים, ירושלים 91905.

טלפון: 02-588-2063 פקס: 02-588-3584

דואר אלקטרוני: msdss@mssc.huji.ac.il

כתובת אתר האינטרנט של המרכז:

<http://orion.mssc.huji.ac.il>